

Бүгү чурттарның пролетарийлары, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1985
ЧЫЛДЫН
декабрь
24
вторник
№ 295 (12995)
1925 чыла
үндөйлөтүнгөн.
Өртөз 3 көпөк.

МУРНАКЧЫ РОЛЮН БЕДИДЕР

БАКУ. Партияның инициатива менен башталган Бакунун 140 муң коммунисттеринин отряды көчүрүп эки билир. Олар боттарының авангарды ролун боттарының чорутуу турарынын, чурттуң социал-экономикалык жактан дүргөлдөрүз дээрлик демиседе боттарынын күжүнүнүн ийкейлигин турарынын дугайын хоорайның отчет-сонгуулаагы конференция-зынга чуталаалып керең. Оң ажалында СЭКП ТК-ның Политбюро кеңешчиси, СЭКП ТК-ның секретары Е. К. Лигачев киришкен. Делегаттар партияның сьезд мурунуун документтерин унут сонугураалык чуталаалык, хоорайның партия организационун ажалы-күжүнүн дугайында өзүлүг ажалы-күжүн чуталып чорутуу оңу сайыраңгайлаа талаа-биле толдурган орун-тарым төлөлдөрдөр.

Саяал бергенер оң ийги беш чылда коммунисттеринин, Бакунун бүгү ажалы-күжүнүнүн шийирлээр ужуру-лугу соруктарынын дугайында дегергедей-биле чуталаалы-нар.

Хоорайның партия органи-зациянын ажалы-күжүн ту-дуунга партиянын уаутула-ны экинжиде талаа-биле со-ругаларын шүүмчүлөлдүг байдалга чуталаалып керең. Экономиканын өздөлдөлдүг бейдалга чуталаалып керең. Экономиканын өздөлдөлдүг бейдалга чуталаалып керең. Экономиканын өздөлдөлдүг бейдалга чуталаалып керең.

ЧЫЛДЫ ЧЕДИИШКИНИННИГ ДООЗАР

ПРИНЦИПАЛДЫГ, АЖЫЛ-ИШЧИ ЭЗУ-БИЛЕ

1988 ЧЫЛДЫН УЛУУНДЕ

Партияның область конференциязының делегады

Татьяна Ивановна Денисова — оң бирги беш чылдың шалыңчымы. Кызылдың даярдыгы фабрикасында хеп быжар чектин мастери болуп ажаллап турар. Фабриканын хеп быжар неги айда беж муң ажал рубльдин продукцияны белеткен ундурени чедикшилик бот-тандырып, планын даалтазын 110 ху чедир күөсөйи турар. Ол күп-ажалы чедикшиликте мастер Т. И. Денисованың үзүт элөөс эвес, ыңчанга мурнакчы ишчин хоорайның коммунисттери партиянын область конференциязының делегатына сойган.

Делегатын уауткан дегя Чаа чылды бекке көргүзүлгөргө уткуп, партиянын

БРИГАДАНЫН ЧЕДИИШКИНИ

«Тыва көдөз тууду» трестин Туранда көжүп чорутуу № 957 механизаттагы колоннасында анык бригадир Е. И. Писичковтуң бригадалык СЭКП-нин XXVII съездинде уткуптур «Кызыл тараачы» сохотта 200 баш ишек кирер чаа кажаны хуусаа бетинде ажаллаа кириген.

Бүдүтүлгө ажаллаачыларга хуураагыне бүзүрөлдүг ажаллап турарлар.

Бригада бо чылдың ийги кватеринин түнели-биле «Тыва көдөз тууду» трестин бригадалык аразында социалисттик чарыкка ийги черин элөөс, трестин бол-гаш тууду комитетинин хүн-дүлө бижин-биле шаңнат-кан, Бо анык бригада ор-ганизаттыгып тургустун-

100-ТЕН 120-НИ

Кара-Шат — Бааи-Колдун хүн үнөр талааында хүнээр-рек маэстерлиг, кадар өттүгү, баулут-ла шээр малын ора-ны чер. Ыла кыштаада «Х Уаут хураал» сохотун мур-накчы малчыны Биче-оол Сенди-Хуурак кыштан турар. Кодаанын деисе-оол арыт-сиди, эйме-сеске-лини көчүг. Кажаларын септелген кылганы таарым-чалыг. Чаш мал хүлөп алыр сипени кезип, белеткен ал-ганнар. Ошкулери марта-сөрүп-өсөлөр. Кызыл-чаа-чынар мал соллаашкыны-га беленер.

СЭКП-ниң элчеглиг XXVII съездинин төлөлтүг күш-ажалчы чедикшиликтериг

ДУРЖУЛГАЗЫ УЛУГ

Өвүрде «Ак-Чыраа» совхоз-тун мурнакчы кадарымы, комсомолчу Серемби Даран инек кадарга-ла чеди чыл ажал чоруту. Чайгы семир-тигени эки чорударга, мал кышты хур ажал дээрин ол-нык билер. Анык кадарчы дуржулгалыг болган инекте-ри көжөни чыварга алыспа-

ТУЛА. Револючу, дайын-чы болган күп-ажалчы кайгамчык чаңчылдырым, ажал-бүрү техникалык, чоң-га бараанарым тургузуу маэстеринин хоорай болуп Тула сурааган. Ол болза биестин чуртуу-сун угаан-бодал талаа-биле өң улу-төптеринин бирөөн болур.

Малдыр-хоорай Төрөн чуртун шаңалдары-биле каастаган туугу ам-даа ал-дарымы-биле тулупкан. Ту-ла-нын ажалчы чоннары үлөтүр продукцияны булу-рер талаа-биле беш чыл-дын оналдаларын күөсөйи-кен. Бүдүргөниң ажал-чы-тынын талаа-биле көргү-зүлгөргө экинжиде. Хоорайны бүдүргө чедеринин хей кезин камнатынган чиг эт-ке болган материалдарга ийи хүн иштинде ажал-лааннар. Ол фактыларын хоорайның отчет-сонгуула-лыг партия конференция-зынга чуталаалы. Оң ажал-чы СЭКП ТК-ның По-литбюро кеңешчиси, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүле-нин Даргаз В. И. Вороти-нов киришкен.

Делегаттар партия органи-зацияларын ажалы-күжүн хан-ны-биле анализтеп, чет-

ТЕМПILERНИ ДУРГЕДЕДИР, ШЫНАРНЫ БЕДИДЕР

ДОНЕЦК. Чурттуң экономи-калыга улуз салышкыны Донск область кирип турар. Амгы чеге-чадала партияны негелдери-биле дүүштүр экономикалык партияны уаутулаагы, органиакчы болган политиктиг ажалды улам ийи экинжидеги со-ругалары областың отчет-сонгуулаагы партия конфе-ренциянын күжүнөйгөниң төвүгө турган.

Оң бирги беш чылдың чыл-дарында областа улуз ажал-агынын улам ийи интен-сификация, күш-ажалды доштин болган шынарны экинжидеги талаа-биле хемчеглерин ап чоруткан деп саяал бергенер — партия Донск обкомунун бирги секретары В. П. Миронов, «Орджоникидзе хемур-лаш» каттыжымшыкынын Кара Маркс атыг шахтазынын ажалыг Ю. М. Шаталов, Старобешевск районун «Заветы Ильича» колхозунун тракто-ризи М. К. Хонзбева, До-нецкде УССР-ниң 31-иш ортөм төвүнүн даргазы Н. Г. Чумаченко болган эскер-даа дөмөлдөлдөр. Ол үенин дургууанда үлөтүр бүдүр-гөниң хемчээли 10 хуу

ЧҮГЕ АҢГЫ-АҢГЫЛ?

Кызылда инитиян чеменинге трезиниң бот-орул-га-чарыгалыг бүдүргөлеринде хандырылганын културалык хылап көр согула рейд кыркачылар-ны мурунуга салдыган.

АВТОВОКЗАЛДА

Вокзалда буфетке келди-вис. Эртеңиниң оң шак. Ки-рип келирге, столдарга ста-каннар, октаттыган саазы, чөм артыңчылары — кара-кка млдир болду. Столдар кы-рым кижилериниң чеменинге-линиң соон дарыг аптава-ны оон-на илдеп болду.

Ол хүнүнүң, декабрь 17-нин, менюзу сонугураары-выска, ап берген менюзу — 16-нык болду. Оонурал че-де берген кижилер чигирлиг шай биле чебурек ап тур. Чөмнүң ассортиментинге хамаарыштыр онзалал чу-гааалыгы дег чүөс чөс. Чигирлиг шайдан, чебуре-тен аңгыда, буфеттин дел-гирлеринде сүт, сметана, үш аны хевириниң конфета-зындаан өске кижин чиптер, салып апсы дег чүөс көзү-бес. Ол хүн мааа ажаллап турган элчегиниң уауту-чуу буфетте салдыгы О. И. Чымс даразында чүлүз чутаалады.

Чөбуректе мааа 15—16-нын хүнүлде өскөлгөн, оон артыкны салып турары-выс бо. Оон өске садар чөм чогу боттарыңар көрүп тур силер. Чөмнениң моон изиг келген кижилерге эрчи чебуре-кти садары барык артың-да турар кижиге, меңө, ы-дыңчы-дыр, өпчөк-даа-дыр.

Буфеттин ажаллаачыла-рын чутаагандан алырга, чөмн мааа ажалчыны сто-ловаларга киргенниң соон-да, хүнүн ийги чар-тында өскөр. Аңаа чедир, оң мурунда хүндөн артан

чөмн садар ужура тавар-жып турар. Оң бадиткалы бо-дур. «Санаалар болган хомудалар» дептеринде чамдык бижилгелер база ону бадиткаар. Бо чылдың сен-тябрь 6-тин хүнүлде мааа бижилгелериниң бижип казы-биле алырга, дагган-дан кылган кылгылар база эрчи, кадыг болган. Соодук-чуда хемчээли аңгы үш ке-зек — 1,2 килограмм, 300 грамм ак саржаг куунаын ажаллаачыларга «хамаар-жыр». Кымы-даа эвес, бу-фетке садар чөм кылгыга көрдүнгөн үс-тур.

ПОЛЕТА.

Аэропортта бо кафеде бай-дал үстүлде буфетке бодар-га, сыр өске. Элчег повары Н. К. Колмакова уауткан бригада ажаллап тур. Са-нитарлыг байдал инитиян-биле черле багай эвес. Аш-чөм менюда көрдүнгөни-биле бар. Менюда кирген бестро-ганов амдызында чөк, хай-ны турар деп тайылбыр алдыныс. Ынды-даа болза чорук кижини моон изиг чөмн чип ап болур. Смета-наны, сокут мында харын стаканап салып турар. Про-дуктулар шыгжаар черде дөрт хевириниң согу бар, оң шүптүзүн чоп салып бол-ба-зыл?

Чөмн белеткен турары-нын технологиясында улуг хажымышкынар чөк. «Са-наалар болган хомудалар» дептериниң стол иштинде шыгжатынган канчал-даа таарышпас.

Хандырылгачар кандыгыл?

«УЛУГ-ХЕМЕ».

Хоорайның төвүнде турар боорга, бо ресторандан ки-жилер үзүктөлбөс. Рейд бри-гадазын кезиктиргенин ма-наа дүштөк чөм үзүп чоокшудай берген де келген. Дүштөр шак чет-кен, улус арбын аларган, оочур база көүдөзүн. Ындыг турбуге, чөмн чайгыс ки-жи үлөшпаш. Эскерген чү-вөвис — кассир ажаллаар черинге белен олурбас кижиде болду, бо-ла чиде майна-ла бээр. Бир шак үжөн беш ми-нута ашкан, оочур үзүн хе-вэр. А ресторанның ажал-дакчыларынын «ажырбас, четтигиптер» дөң хөң-биле ажаллап турарын кижин эл-деспирен.

Ресторанын директору-нуң оракачын С. Н. Из-мествева кассир Е. В. Поном-ревага хамаарыштыр «алын-га хомудалар кирип турар кижин, чутаалагып турар улус бис» деп чутаалады. Ол «чугааның» түнелин хай-ыл мичан?

Ол хүнүнүң менюунада де-кабрь 16 деп каан. Ону хүн соора салганы-биле та-йылбыраам. Бо бүгүн рес-торанын уаутуучулары кижилер чедипшөп-биле тайылбырлаар болулар.

Чамдык четпес чүдүлдер санаалдар дептеринде база чылдың май 21-де мааа келген кижин дүштөк чөм үзүнде оочур улуз турганын, хан-дырылганын културалык чавызын база айткан каан. Бо чылдың январь 24-түн хүнү-нде бижилгедө чөмнү шына-рынга хамаарыштыр хому-дал кирген, кассириниң чөк болганын ында база айт-кан. Ол бижилгелерин кыл-

ганымдан бээр чыл чоокшудай, ынды-даа болза оон түнел уаутуучуларын бот-түгү байдалдан илдеп-дир.

№ 3 СТОЛОВАДА

Бо чылдың декабрь 17-де үнгөн «Шин» солуга инитиян чөмненинге трезиниң бот-орул-га-чарыгалыг № 1 бүдүргөлеринге хамааржыр ол столовааның ажалы шүүмчүлөз турган. Ол ду-гай солуга парламентин. Шүүмчүлөлдөн түнел үн-дүрени бодар бис дээрин уаутуучулардан дыңады-выс. А бо чүдүлдү канчал-га көрүл? Чүдүргөлериниң амдырал хандырылга өрө-лдөгү келинниске, стол кы-рында үш литриниң шиянде орту кири ижин каан пиво тур. Столовааның ажалла-чылары оң шоолуг дүвү-ретпеш. «Донган пиво-дур» деп тайылбыр кылдылар. Арагалаар чорук-биле бол-гаш алкоголь-биле деми-сел күштөлгөн бо үеде ажал-лашканды, ажаллаар черге пиво ийип турар деп чүө-сөни бодал-даа көрүңер даан.

«АЯНДА».

Бо кафе инитиян чөме-нинге трезиниң № 4 бот-орул-га-чарыгалыг бүдү-ргөлеринге хамааржыр. Оң онзагай чүлү — мында маича белеткен турары.

Кафениң арыт-шөвери инитиян-биле эки. Менюда көр-дүнгөн аш-чөм четпес эвес-даа болза, черле бар. Бис мааа маичанын амдыныга, шынарныга хамаарыштыр чутаалаар бодар турар бис. Маичаның амданын шына-ла ыдыл-лаа көчүгүт эвес. Ону мында хаан эрдинден кылып турар, далганы — база

кылып. Кафедө «Санаалдар болган хомудалар» депте-рине ону айтп турары-даа таарылга эвес. Маичаның амдыны шынарны экин-жиде хемчеглерин алыр чу-гула.

Четкенинге инитиян чө-менинге черлериниң ажал-лыга хамаарыштыр чүлү чутаалап болурула? Столова-ларда, кафеде, буфеттер-де аш-чөмнүн ассорти-ментин элбөк эвес, шынары негелдөгү дүштөс. Каржы-жакагай чүдүлдер база бар. Узун оочур, арыт-шөвери-ниң багай — хандырылганын културалык чавызын көргүспөй турар бе?

Трезин бүдүргөлеринде шийирлөткөнгөй турар айтыргаларын бирөөн — аяк-сава чуурунга көрдүнгөн чүдүлдерин чогу. Чүгүлө № 3 столовада, «Аян» кафеде, № 3 столовада, «Аян» кафеде, № 3 столовада харын көстүп келген. Ону доктаамал тур-гузары чутула.

Рейд бригадалык кези-гиптер:

В. ПАШКОВА, хоорайның улусчу кон-троль комитетинин инспек-тору;

Г. БАРЫБИНА, хоорайның улусчу кон-троль комитетинин салыг болган амдырал ханды-рылга талаа-биле штаттан-лашкар индизиниң өргө-лекчизи;

Л. ЖИЦ, «Тувинская правда» со-лунуң корр;

В. КЭУЛАР, «Шынык» корр.

АТАЛДАРЫН БАДЫТКААР

ДОНДА-РОСТОВ. Бүдүрү-генин интенсификациянын, өртем-техниктиг депшилерин дүргөлдөлдөргө, канчалга турумуун бижыларын, кул-лавыларын бүгү хевирин хумалыг чарыгдары-нын айтыргалары хоорайны отчет-сонгуулаагы партия конференциянын делегаты-тарын күжүнөйгөниң тө-вүгө турган. Оң киржичи-лери органиакчы болган по-литиктиг ажалды улам ийи күштөлдөргө, чедип аңгы чүлүлдү бекке негелдөгү ру-штуан үнөлө көрүп, чы-гандан дуржулганы анали-теп, коммунист тургузуу-шкунуң бүгү уауттарында ажалын шынарны экинжиде болган оруктарын ийкейли-к кереңер. Экономиканы, ажал-агыжы болган поли-тиктиг ажалды уаутуурунга партияны уаутуурунга дөштүн бидериниң, сьезд мурунуң документтеринде партияның салгы соруга-ларында дүүштүр кадары-ны алыр болган кижин экинжидеги дугайын дүгөлдөлдөргө, ажал-агыжы чутал болган. Конференцияны ажалы-күжүн көрүлгө, СЭКП ТК-ның секретары В. И. До-гих киришкен.

Конференцияга саяал бер-генер шийирлөткөнгөй айтыргаларын күжүнөйгөниң үндүтүп, ак сепкилдиг күш-ажалды ат-аларын бүгү хемчеглер-биле бадиткаа тур-гузары. Бүдүргө дайынчы, дөштүн чарыгы хөжүл-дөргө коммунисттериниң ролун бидеринче кыйгырганар. Четпестерге элпек чөк чорук партия организационун болган күш-ажалчы коллек-тивтерин чогаалык чөдө-койлуг чорук көрдүргө, улуз болган нарын соруга-ларын шийирлөткөнгө олар-ны күжүнөйгөниң арганы бээр деп онзалал бергенер.

Чөмчөлдөгө, «Ростов» каттыжымшыкынын коллек-тив — чуртта тараа ажал-комбайнны 80 ажыг куузуң бүдүрүп турар. Партия Түп Комитетин болган чалак ростовчуларга чаа, дөштөгү хевирлерин дүүштөк комбайн кылдырып алганын, келер чалын «Дон-и» бөдүлүлде бүдүрүп эл-дөр. Ынчалдаа туулга, дериг-херекселдер өтпөт тур-гузарында, индизиниң тур-густурунда ам-даа ший-ирлөткөнгөй айтыргалар хей.

Конференцияга В. И. До-гих чүөс чутаалаа.

Съезд мурнунуң документилерин чугаалап тур бис

УЛАМ БЫЖЫГЛААР БИС

Өвүр районунун хереклекчилер инициативалык бөлөктөрү каторазынын ажалдакчыларын партиянын ХХVII съездинин төлөптүгү күш-ажылды биле уткуурун ажалдаа турар. Салдынган ол сорулга багыт эвес кутсеттин турар деп чугаалап болур бис. Съездге уткуурун ажалдаа турар. Беш чыл, чыл-даа дооступ турар болганда, кайы-даа коллективте ийдеп, ажалын шугаауун көрүп турар. Биске хамаарыштыр чугаалап болуру?

Коллективте улау эвес, ол дөрт кижиле ажалдаа турар. Кайы саны эвез-даа болза демкине улау. Чиг эр продукциянын чондон салдып алырмын беш чыл планын дөрт чыл сес ай иштинде 106,1 ху буттадырды, кердүгүн планын ажык кутсеттин. Дооступ чылда база багыт эвес ажалдаа турар. Чылдың планын оналдаа коллектив ок-

тябрь бирөөдө 114 хуу кутседип, чыл планында ажык 161,5 муң рубльди шингөөдө алыныс. Коллективте күш-ажылдын бүтүрүчүлүгү эрткин чылдарда турар-была дейсөөр, сес хуу бөдөн болуу турар.

Белетке каторазы келсе ажал-агыт продуктуларын салдып белетсөөр, он ийи кевирге чоруктуу турар. Көргүзгүр инициатива багыт эвес. Ол — белетке каторазынын ажалдакчыларын ийи демки ажалын ийи чылга чугаалап болуру?

Ажылды ийи оргиниза-торуу, күш-ажылды салгыла-чуруму быжыглаар айтыр-гыларже улау кичөөгөйи улау-даа келген бис. Ол кемчөөрүнүн түнөйлөсө хуу-онгон ажал-хероонго ажалдакчыларын хары-салгаа бөлсө, күш-ажылды салгыла-чуруму быжы-кан. Бо бүтү чугаалап — күш-ажылдын бүтүрүчү-лүгү белетсөөр инициатива болган дээрине демдегээр

чугула. Ой-биле калы кол-лективте калбарган соци-алисттик чарык чугула чери ээлөө. Белетке каторазы-нын удуручуларын, партия, профилей организациялар социалисттик чарыктын доостун беддерине улау кичөөгөйи улау-даа келген бис. Социалисттик чарыктын ийи белетсөөр ажалдап кылдыган. Коллективте ийи планкыдан алыс, ажалдакчылар хууда хуу-дөөгөйи. Оң түнөйлөсө чарык комиссияны ай, каварта сагыла түнөйп турар. Мурнакчыларын ажал-ы ескерге үлөтөр болду-нар, тардыр сорулга-биле дуржула солчушкуну ор-ганизап турар. Чарыктын тилекчилерин шапчал-мактарын бүтүл-е ара-кешерлерин ажалдаа турар бис.

Ажылдың мурнуку олу-рунда бистик коммунисти-ковс чоруп турар. Оларын ажалдың харысалгалык участогунда быжыглаа бол-

гаш олардан негелде улау. Бистик араамда коммуни-сттик бөлү ады ажал-ыне төлөтпө-биле бадыткап ту-рар коммунист бар. Олар-га белеткелчи П. К. Болу-май, чоллачы Ж. Г. Ховалык болган оон-даа ескер ха-мааржыр. Инициатива ху-дөөгөйи ажалын ак сеткил-дүгүсөйи турар бис. Чыл-даа ажалдакчылар Д. К. Садыл, В. К. Доржу, С. В. Ооржак, ажалдакчылар Т. В. Монгуш, Э. В. Иргит оларын ажалы макталды. Белетке каторазы хуу-дөөгөйи ажалын ажалдакчылар А. Б. Монгушун арга-дур-жугаа улау. Ажалы ажал-дакчыларга оң үлөгери улау.

Салдып ажалдакчылар-была харысалгаа багыт эвес. Олар-га таарымчалык байдалы тургусунаа, хей чиг эр дугаап турар кижилерин баа шайнап-мактап турар бис.

Белетке каторазынын коллективте съезд мурнунуң

документилер-биле та-ныжып, ажал дүштүр сору-галарын боттарын ийи жур-нула салып турар. 1986—1990 чылдарда болган 2000 чылга чедир улае СССР-нин экономикалык белетке соци-алисттик чарыктын кол ула-нышкыларын теле-визи-биле таанышкан, кол-лективте ону бүтүрү-биле чугаалауу хуу-дөөгөйи улау. Бистик ажалдакчылар дур-жугаап чугаалап турар.

Бо чылдың эрткин үшкү кварталда коллективте ажалдакчыларын ийи ажал-ы СЭКП райкомунун, рай-кутсөөгүнүн ийи чылда тур-гусунаа хуу-дөөгөйи улау. Ону салба дөшт ажалдаа турар бис. Бистик төлөптүгү ажалдакчылар партиянын съез-динде белетсөөр.

М. МОНГУШ, каторазында партия организациянын секретары.

ЛЕНИНГРАД. «Киров за-воду» бүдүрүлгө каттыжым-кынынын алдаржаа коллек-тивте он бирги беш чылдың төнчүзүндө эки бүдүрүлгө көргүзүлгөйи болганар. СЭКП-нин ХХVII съездинде бөрү үе трактор түдү-жугаап күш-ажылдык бү-дүрүчүлүгү улам ийи беддеринин, ажалдакчылар-да кеирин улам ийи сайы-райгайжыларын, амыт үе-ни технологиянын белетке бедик бүдүрүчүлүгү дериг-херексөөрүн шингөөдө алырмын чылдары болган.

Бүдүрүлгө чериниң продук-циясы ховууну улау «Киро-вский» база ескерли берген. Оларын мотокорлаары алдылаа сес муң шак чедир бедик машиналарнын ме-тала чарыдалы болган олар чугаалап кызы-рылган. Чус-чус мурнакчы бүдүрүлгө ажалдакчылар беш чылдың оналдааларын кутсеткенин илеткөө. Оң сөөлү чыл ийи болушкуну-биле алдарык болган: март айда кол көмбөйерден түп чус муң «Кировский» бүдүр-гүнү, а чокта чаа күрт-

не комиссияны бедик үнө-лөшкөн-биле «К.701М» деп чаа тракторну хуу-дөөгөйи улау. Ол машина он ийи беш чылда бөлү-биле бүдүрүп эгелээр.

Чуртук коммунисттериниң шуугаанын ажалдакчылар хуу-дөөгөйи чедир «Кировский» пландаа ажык колони-ази бүдүрүп үдүрерин тра-ктор түдүгүлери ийишпир-дээр.

ЧУРУКТА: «Кировский» колонизин. С. СМОЛСКИЙНИН ФОТОЗ. СЭТА-нын фотохроникасы.

САНАЛДАРНЫ БОТТАНДЫРАР

Партиянын Программалык чар-а эдилгенде, 1986—1990 чылдарда болган 2000 чылга чедир улае СССР-нин эконо-миктик белетке социал хужу-данын кол улагынышкына-рынын төлөвлөдөрүн өвүрде «Торгалык» сөөктүн төп сут-бараан ферманын малчы-нары таныжып, ийи-биле дет-көөр. Съезд мурнунуң до-кументилерин таанышкан ху-раалда ферма эргелекчин, ра-йон Советинин депутаты А. К. Айныжы сес алган, мынча дөст:

— Бистик ферманы он бирги беш чыл планын хуу-дөөгөйи кутсеткен, даалагын-дап ажык 48 тонна сүтү кү-рүгөйи саткан. Ийи-даа бистик херөөнүн ийи чор-дур, шиптирелетинейн ту-сору айттырлар хей: бисте шипуу тына уксалды инктер бар, чыл санада бир инк-тер-не чугаа 630 кг сүтү саап ап, караалык ажалдап келди. Ферма ажалдаа механизацияланган, мал че-

мил болбаа-жыттайн, курга-га берин турганын улау-даа чылдаа база сүт эвезеп ту-рар. Ийи-даа ферма эртек-техниктик белетке дөштөп турар. Шингөөдө алыр сорулга-ларын таанышкан хуу-дөөгөйи сес алган, мынча дөст:

— Ферма уксалдыга ажалын экижидерде «Ке-Тей», СССР-нин 50 чылы ат-тык болган өскө-даа ажал-агыттардан хуу-дөөгөйи са-дып алыр база чугула. Ол мынча-да, көк сууа дөшт өскө-даа улау ийи чары-тарын-биле А.Тал-Акс, Чангыс-Терек девиссөөрүнө сугаттыр чөдөрүн ажалдаа херек.

Ийи-даа сөөктүн улу-рутуга, тусай эргелекчиси ол бүтү санааларын, шипуу-дөөгөйи кичөөгөйи ап, шиптирелээр К. ХЕРТЕН.

БОЙДУСТУ ТӨТЧӨГЛЭЭНИ ДЭЭШ...

Чадананың ийи ажал-агыттын Сут-Халда лесни-стическуну коллективте 1986—1990 чылдарда болган 2000 чылга чедир улае СССР-нин экономикалык белетке соци-алисттик чарыктын кол ула-нышкыларын теле-визи-биле таанышкан, кол-лективте ону бүтүрү-биле чугаалауу хуу-дөөгөйи улау. Бистик ажалдакчылар дур-жугаап чугаалап турар.

Бо чылдың эрткин үшкү кварталда коллективте ажалдакчыларын ийи ажал-ы СЭКП райкомунун, рай-кутсөөгүнүн ийи чылда тур-гусунаа хуу-дөөгөйи улау. Ону салба дөшт ажалдаа турар бис. Бистик төлөптүгү ажалдакчылар партиянын съез-динде белетсөөр.

М. МОНГУШ, каторазында партия организациянын секретары.

дөшт чылдың-на ийи тары-газын, сугаттыларын болган ажалдакчылар чоруктуу турар бис. Ийи-даа да бистик ку-женишкыларын хиле са-дып, эрт ажалын болуп ту-рар. Ол хуу-дөөгөйи тур-гусунаа хуу-дөөгөйи улау. Ону салба дөшт ажалдаа турар бис. Бистик төлөптүгү ажалдакчылар партиянын съез-динде белетсөөр.

М. МОНГУШ, каторазында партия организациянын секретары.

Чадананың ийи ажал-агыттын Сут-Халда лесни-стическуну коллективте 1986—1990 чылдарда болган 2000 чылга чедир улае СССР-нин экономикалык белетке соци-алисттик чарыктын кол ула-нышкыларын теле-визи-биле таанышкан, кол-лективте ону бүтүрү-биле чугаалауу хуу-дөөгөйи улау. Бистик ажалдакчылар дур-жугаап чугаалап турар.

Бо чылдың эрткин үшкү кварталда коллективте ажалдакчыларын ийи ажал-ы СЭКП райкомунун, рай-кутсөөгүнүн ийи чылда тур-гусунаа хуу-дөөгөйи улау. Ону салба дөшт ажалдаа турар бис. Бистик төлөптүгү ажалдакчылар партиянын съез-динде белетсөөр.

М. МОНГУШ, каторазында партия организациянын секретары.

СААДАЛ ЧОККА

Ак-Довурак хуураалда да-жылар болган түдүгүлөр колдап чурттаа-даа бол, ий-да өскө мергежилдерин ажалдакчыларын база хей. Хоор-райын суг-биле халдарар си-стема урелишкыларын та-вары бөрү, сантехникти албанын ажалдакчылар ону эдиле турар. Бо улау эвес кол-лективте болуу ажал-херексөөр бердигин кижилер

эвезеп эвес. Оларын бир-э-зиге ажал слесарь-сантех-ник Дунмай-оол Салчак ха-мааржыр.

Чурттакчыларын кирген чатыларын ажалдакчылар беш чылдың оналдааларын кутсеткенин илеткөө. Оң сөөлү чыл ийи болушкуну-биле алдарык болган: март айда кол көмбөйерден түп чус муң «Кировский» бүдү-гүнү, а чокта чаа күрт-

Т. МОНГУШ, Барыш-Хемик район.

ТААРЫМЧАЛЫГ АПАРГАН

Монгуш-Тайга районда СССР-нин 60 чылы аттыг сөө-ктүн Тоолалык хойжу бри-гадазынын турар чери, өскө бригадаларга бодалар, хайы, арт-сын амыр чөдө. Малчы-нар аргынарына болган чы-н сөөктүн ама-даа аты ажал-ы-биле холбашкан. Ийи-даа чонота чаа бригада биле сөө-ктүн төвүнүн аргына ра-ция харысалгалык тургусунаа то-лоошкыларын ажалдаа эдиле чингеткен, таарымчалык болууран.

М. САЛЧАН.

ШУДУРГУ АЖЫЛДААР

Улау-Хем районда «Улау-Хем» сөөктүн Ийи-Тал са-дыгы колдууна шөр ма-ды. Мында 20 ажык колдан кой, өшкү база бир колдан чылмы бар.

Улау-Хем ажал чыл хей ка-дыр келген хуу-дөөгөйи ка-дыр Чамбаа Кыргыс, ажал койжу Юрий Давыд оң бо чыл ийи көргүзүлгөйи болганар. Ол мынча кел-чир чыл пенсияже үер хуу-дөөгөйи болат-оол Монгуш 450 ажык хойдан келчир чы-

мын база чаш мал төдү чангыс-даа башты хоратпай алыр хуу-дөөгөйи ажалдап турар.

Кыштан малын онча-менди ажырып алыр малчына-рын боттарындал кол хама-аржыр. Ийи-даа салбыр-малчыны бүтүрү эрткин чыл-дагы четкестерин каттап-а-аа дөшт чоругу түнөйлөйи тү-дүрүп, шудургу ажалдаа апар.

Н. ДАРТАВ-ООЛ.

КЫЗЫЛ ТУКТУГ

Өвүр районун «Ак-Чыраа» сөөктүн Чалатый хойжу бригадалы он бирги беш чылдың дооступ чылдаа алган социалисттик чарыкка бедик көргүзүлгөйи дөшт СЭКП Өвүр райкомунуң болган райкутсөөгүнүн шилчир кызыл туу-биле планкыган.

Хойжу бригадалык хойжулар мал кыштагалашкыны-га, эрткин чылдарга бодалар, эки белетсөөр. Шипуу кыштагаларда мал чөм, дөшт чөдөрүн, кажаалар сеп-теткөөр, өскө-даа дериг-херексөөр чөдөр.

Н. ДАМДЫН.

АЖЫР КУУСЕТКЕН

«Ак-Туугу» сөөктүн Кы-зыл-Даг салбырында Вакан Чымбалдай уураалда мал чөм белетсөөр. Тос кижилер механизаторлар эвезеп чы-гы, күсүк сөөктүн ажал-дарын үнөйлөсө шалкын ажалдаа. Эвезеп алаа бу-гаар 1200 тонна мал чөм белетсөөр турган, 1775 то-наын белетсөөр. Мурнакчы механизаторлар Чырык Шүңбей-оол, Артына Му-нук, Виктор Чымбалдай, Коңгар-оол Балчыма соци-алист хуу-дөөгөйи ажык кутсеткөөр.

Х. ОЙДАН-ООЛ.

ТРАКТОРИСТ

Тракторист Анатолий Далаа дооступ чылдың үшкү квар-талынын түнөйлөсө Чүргүй-оол Хомушкун аттыг сөөк-түн механизаторларын мурнуку олурууча кирген. Бо хуу-дөөгөйи ол хуу-дөөгөйи белетсөөр ажалдаа база-ла кы-зылаа көргүзүп турар.

К. ЧОДУНУН ФОТОЗ.

ХУЛЭЭНГЕН

«Күш-ажылдык хосту» сөөктүн Эйил-Хем салбы-рында 98 кодан өшкү, 3 кодан хой бар. Малчынар ийи-тинч малын хуу-дөөгөйи ажалдаа-хемчегерте-ни күштөлдөр. Оң түнөйлөсө кыштагалашкы эг-эйдан бөр малды олуп хораа чоругу, эрткин чылдың ол-за үнөйлөсөйи дөштөөр, ийи каттап кызырлаган.

Бо хуу-дөөгөйи кыштагаларже мал чөмчөгөйи сөөктө-лө чоруп турар. Салбырын механизаторлар, чоллачы-лары 311 тонна сүтүн, 90 ажык тонна витаминиң сүтүн дагыган. 120 тонна суулаа малын кодалаа чедирген.

Салбырын малчынары он ийи беш чылды чөдө-чөгөйи эдилер. СЭКП-нин ХХVII съездинин күш-ажылдык белетке-биле уткууру дөшт боттарын ийи мурнука бедик-не социалисттик хуу-дөөгөйи алганар. Чокта чаа бо-луп эрткин малчынар хуу-дөөгөйи Күш-ажылдык Кызыл Тук орденин эдилер Василий Доржу, Тыва АССР-нин Дөдөн Советинин депутаты Керейсей Бичи-Уруг олар-га чус өшкү бүтүрүлгө 105 ажал алыр хуу-дөөгөйи, алдаргай малын бүтүрү хуу-дөөгөйи кыштагаларын дугайында санааларын берген.

К. ЧӨРӨВ.

ШЫН

Партиянын область конференциязынын делегады

КУШ-АЖЫЛДЫН КИЖИЗИ

Кижилер ажалдап, чурт-тап турар ховуларын баш-таш дагыларын делегеме-ринден өт-сигениң болган дүстү чылдын салгыч чывар түрүчү-лө айдыап келти-лээр. Черин болган ажал-дыралдык ажал чылдын ий-да кижилерин күш-ажылды доолдулар. Кижилер ажал-дыралдык ажал-хероон эрткин-ге күштөп чорутулар. Оларын кербей кымынары көөрүл деп боданымын, Тестин ол чарык мурнуу ховуу-дөөгөйи халдып оң бис.

Биче-Хайыракан дайык баарында, Дус-Хал ховуу-дөөгөйи бир аал кодан. Аалдан элөөн ийи-да, ак ширек дөшт хову-да, төп каа чинч-лерин хойлар болган оң чангыда атыт кижилер кес-тур. Хар чуга турда мрак одаларында малын кадарып чорутуу ийдеп.

Хооразында мжы бур-лаап бажык биле ууи ка-жа араалык докталамыс.

— Ийи Симчигович Дав-сурун дээр ийи-да, бажы-кын дүтү көтөрө берген шипык, каагай мала-бөтүт, кызыл-аары артынып, ча-зы-биле хуу-дөөгөйи эр-хууи сунду. Оң кижиниң ажал чалгалда тууду беш салаам дөшт дөшт чөдө бар эвес. Эш чүгөйи чөдө эвес, урууларын нези, бү-тү ажал-амыралдаа дөшт үлөйи келген эки Ийи-Тук Балпынона-биле база тааны-кан. Буянын холдар. Оларын күш-биле тууду кылдып, халык быжырып, ажал-төдү азырап, күрүгөйи дааскаа малын хой-дөөгөйи эрткинээр. Төртүр хойлар хуу-дөөгөйи алаш, малчынар эгелдөөдөн бөр чүгөйи хуу-дөөгөйи бөйи он ийи мжы ажалын онча-кейи эр-түүр, бүтүн кодалар кылдыр хуу-дөөгөйи бергелөө—дөшт чөдө сунгалып малчынар-нын холдарын туткаа-ла бодал кээр.

Ажыл ужуру-биле Ийи Симчигович кыштаалык байдалы-биле тааныштыс. Ууун кажа чангыда ийи кесек чөдө сиктерин са-рааттап белетсөөр. Бир чө-

мжы белетсөөр-биле элөөн каа ажал оолдарын баш-таш кылдыр дааскаш, Хел-Өмүл деп чөдө чорутуу-лар. Ажал кыштадыр ийи белетсөөр. Бир кижиге шипыктын ийи атыт баа бы-жырыла. Тууду мжын хол дөштөп эжим-аргандан кезип, сөөктүп турганар.

Час дүшкөн. Кожа турган ийи колхозтар чангыс улау ажал-агыт кылдыр каттыш-каннар. Ажалдаары шы-рак, организастаар чөдө эрткин амыр эр Ийи Дан-сурунну тууду бригадалык бригадалы кылдып маанар. Амыр-агыт чок улау ажал эгелөө. Амыр «Чодура» сөөктүн төвү Велдир-Арыг сунуурун кол үнөйлөсө дөшт чыл ийи-даа тууду тур-гусунаа. Ол үдө Ийи Симчигович тууду брига-далы болуп, а Ийи-Тук Бал-пынаа халык быжырып турган-нар.

1957 чыл. Колхозта пар-тия эге организациязы Ийи Симчигович Дансурун мал ажалы-биле шилчирин сү-мөлөө. Малын баш саны естүөр болган уксалын саймрадыр улау ажал эгел-дөө.

Хойжу естүөрү саймра-дырнын эрткин үнөйлөсө элөөн ажалы эгелдөө — ук черин бөдүн дүштү хой-ларын нарын дүштү уксал-ын кошкарлар-биле хай-накташтыр, малдын про-дуктууун бедир сорулга салдыган. Оң-биле чөдө-лөш бот-оруга-чарыла-гы бригадалары база тур-гусу эгелдөө.

1959 чыл. Ол үдө. Ийи Симчигович Дансурун мал-чынынаа, он кодан мал-ды, ажалдаарын хойжу бри-гадазынын бригадир кылды-кан. Партиянын калды-даа даалагыны күтсөөр апар.

Ол чыл Ийи Дансурунн төртүр, нарын дүштү 410 хой хуу-дөөгөйи ажалда. Ажалда береза Ийи-Тук Бал-пынаа оналдыр билгенер. Оң-биле каа чаш уруу-лар база бар болуп келген.

Хар дөштө кижилер чокта чан-гыс-даа хуу бот-башкарын шыдаа-даа бол. Тууду ка-дарып, көрүп чораш төрт-дөр. Чаш хуу-дөөгөйи бүтүрү хол-биле тууду эмирер.

Бригадалык малчынары шипуу-дөөгөйи чурттап турганар, а кажаалары ба-за кирел. Барык малчын өг-бөдө шипуу-дөөгөйи чаш ажал-төдү, мжын ада-нелг. Амырлар чөдө кылды. Са-гыш шыаа амыр чөдө ка-зын турар.

Кыш соок дүжү, каш хуу-дөөгөйи улаштыр хат-шурган аспаастаап туруп бөр. Ала-дар-аразыга атыт оруу бе-лөт дугала берилген. Шаң туман дүй тууду, ажал чы-вар дүштү кээр. Ийи-даа чамдык малчынары хой-ну басырап, хуу салгына бөр таварылгалар тур-гусунаа.

— Амдымында мал бажы менди турда хуу-дөөгөйи апар, бригадир. Ажал-төдү арып тур, чөдө шыдаа-стыр бис— дөшт-дөөгөйи тур-гусунаа.

— Ийи, сен эвес болза, бо берге мал ажалы-биле кайы халык бөр мен. Бөр болган сиктерин кайы? Мал тө-рүп эгелер тур. Кажаа иш-тинге үш-дөрт хонук карак шипмемки келдиңе көрөм, эш, Оола бир чүгөйи дуу-лакчылда дүштү шип берип көрүрөм—дөшт шипиң не-гелде тургусунаа.

— Хар дөштөйи турган тракторуус урели берди, ат болдуу, хамык мал ашпап кырдыл, бо дүң, артык ке-лектен тип берип көрүрөм, дараа—дөшт. Мындай та-варылгаларда, ажал тажи-лары-биле калы туруп келген берелерден канчал үери-ни аргаларын дилеп, бүтү күштү каттыштырарын ийи-дөшт чугаалайы. Кижилерин чүтү болан тура-тай-ла боттарымда кандыг чөдө ажалдагыларын тура-ны кээр. Бо бүтүрү Ийи Симчигович бригадир ажал-дарыга ажалдаа турган амырлардын бөдүн алаа

СУРАГЛЫГ ЧУРУКТАР

ЛЕНИНГРАД. Эрмитажтын «XVI—XVII түс чылдарын Испаниянын уран чүтү» дор чымдым делегейде испан туртукта уран чүтүтүн эң хей болгаш байлак делгирлерин бирөөн боон турар. Кайтамчыгы уруг чуркучулар Моралестин, Эл Грекону, Веласкестин, Мурильонун, Сурбараннның болгаш ескелерин-даа сураглыг чуркучтар делгирлерин, Неве хемде хоорайнын аалчыларын, бистин чуртун аңгы-аңгы булунарлардан келгенерин, даштык тургустерин хаара тууун турар.

ЧУРУКТА: испан уран чүтү залдарында.

М. ВЛОХИННИНГ ФОТОУ.

СЭТА-ның фотохрониказы.

ТУРИСЧИ ПУТЕВКА-БИЛЕ

«Найрал» советтун бөлүк мурнакчылары турисчи путевка-биле Брест, Минск хоорайларын атыныпкан. Олардын арасында механизатор Мадрид Артына, Виталий Донгас, саанчы Любовь Шамбул, чолачы Сергей Сундуй болгаш оон-

3. МААДЫ.

Чаз Чаз-Хел суур.

ДЕКАБРЬ

24. Вторник

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика, 8.55 — Дж. Патрик. «Дорогая Памелла». Ленинград комсомол атыг Москва театрынын фильм-шпины. 11.20 — 11.25 — Медзедер. 14.15 — Медзедер. 14.35 — «Сибирьде болгаш Ыраккы Чөөн чүкте». Док. телефильмдер: «Томель», «Зависит от нас самх», 15.20 — Д. Шостаквич. № 4 квартет. 15.50 — М. Шолохов. «Андроган кур чер». Романдин түзүлүшүн артизи Ю. Кавров номчуур. 16.25 — «Уругларга ачыгаштар дугайында». Ленинградта дамчыдыла. 16.55 — «Аргаар кургулаздын даш». 17.15 — Балеттин аймак артистеринин концерти. Пермиде дамчыдыла. 17.45 — «Ночь рождения». Мультифильм. 18.00 — «Эртем болгаш амьдал». 18.30 — «Дереве из легенды». Док. телефильм. 18.45 — Бегүн делегейде. 19.00 — Т. Хренников. № 1 концерт. 19.20 — СЭКП-ин XXVII съездинин угулуктур. Латвия ССР-ин телевидениин программасы. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Камера делегейде көрүп тур». 22.25 — «Горный гусь». Телефильмдеринин XI бүтүлгө фестивалынын шайнаткан фильм. 22.45 — 23.05 — Бегүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Это очень просто». Док. филм. 8.35; 9.40 — Төгүт. 5 класс. Бурунгу Грециянын мифтери. 9.00 — Орт айымдын дугайында. «Так просто». Эртем-нептердег филм. 9.10; 12.55 — Француз дил. 10.05 — КИТУ сургууларынга. Эстетиктик кичишадат. КИТУ сургууларынга. В. Розовтун боседа. 10.35 — Джузеппе Вердини чамды. 11.40 — Шымдара школа. 12.10 — Тийнча Табаладин поэзия. 13.25 — «После уроков». Тележурнал. 14.10 — В. В. Маяковский театр. Те-

лешин. 1-ги кезе. 15.10 — 15.15 — Медзедер. 18.00 — Медзедер.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — «Спорт». Дамчыдыла Таттиковтарын спортчу аргулаз киржир. 18.50 — Уругларга филм. «Где ты, дедушка Мороз?». 19.05 — Телемедзедер. 19.15 — Киножурнал. 19.25 — «Азия төү». Медзедер. 19.55 — Чаралдар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаштар». «Заветная мечта». Мультифильм. 20.15 — «Делегей байдалын допчулук». 21.00 — «Уе». 21.35 — 22.50 — «Красная палатка». Уран-чечен филм.

25. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «В аране горит огонь». Мультифильм. 9.15 — «Аянчорукчулар клубу». 10.15 — 10.20 — Медзедер. 14.15 — Медзедер. 14.35 — Чуртунг телестудияларын док. фильмдер: «Серафима», «Огород под стеклом», «511 — на связи». 15.55 — Бугулет стадион. 16.10 — Россия 1905—1907 чылдарын революциянын 80 чылына. 16.40 — Украинанын Г. Вервеса атыг Куртенин алдарыг уластуун ийги мурзакчынын концерти. 17.15 — «...Он ады болгон оон улук наз». 18.00 — Амгы делегей болгаш ажалын шимчээшкени. 18.30 — Ф. Франкер — виолончельде болгаш фортепианога соната. 18.45 — Бегүн делегейде. 19.00 — Бистин амьдалынның чугалаздык тур бис. Көдө ажалгай эртемнеринин В. И. Ленин атыг Бүтүлгө академиянын президенти А. А. Николеттун чугаам. 19.20 — Уран-чечен телефильм. «Следствие ведут знатоки». Дело 19-е — «По-жар». Уран-чечен телефильм. 10.55 — 11.00 — Медзедер. 14.15 — Медзедер. 14.35 — Док. фильмдер: «Зарубины», «Ищу и нахожу». 15.15 — В. А. Молдарт. «Симфония № 35 ре мажор». 15.50 — «Тоолдар төртүтүн турар черде». Пинеж крайын дугайында. 16.35 — «Хуу-салдым». Тележурнал. Кан экилдиркичтин профессоризмнын дугайында. 17.05 — Л. Кассиль — «Койдуг и Шамбрана». 18.00 — Политиктиг тайылбырлакчы В. П. Бекетовтун дамчыдыла. 18.30 — «Играйте, адмирал, играйте». Док. телефильм. 18.45 — Бегүн делегейде. 19.00 — «Места деревенского детства». Док. телефильм. 19.10 — Консерваториянын Улут залына «Русская анна» деп уран чүтү фестивалын концерти. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Кинолаторна». 23.35 — 23.45 — Бегүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «В нашем клубе заводском». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Информатиканын болгаш санала техниканын үндөшнөри. 9.45. 9.05; 12.35 — Немед дил. 10.05 — КИТУ сургууларынга. Астрономия. Галактикалар. 10.35; 11.45 — А. П. Чехов — «Хамелеон». 6 класс. 11.00 — «Ө-

ИДЕГЕЛДИГ СУМЕЛЕКЧИМ

Кызылдың уран чүтү училешинин библиотекка салбыр ажиттыгыннан боор он чыл чедип оор. Баштайгы хүлөп алган сургууларын салбыр ийи чыл болгаш доостурган. Баштайгы чылдарда ажиттыгын салбырын ажалына бергелер хей таваржип турган. Библиотека талазы-биле эртемнерин башкылар чок турган болгаш ол эртемнерин Тыва АССР-ин библиотекка коллекторунун директору В. Г. Краюшкина, республиканын А. С. Пушкин атыг библиотеканын библиография кидинин эргелчкни В. М. Кужелева олар башкылап турган. Материалдык база кошканы турган. Ынталза-даа бо бер-

гелер чаа ажиттыгын салбырын башкыларына, сургууларынга-даа шалтык болбаан. Библиотека салбырын баштайгы доозукчулары аңгы-аңгы райондарда чедишкенин ажалдап турар. Чижелээр, Татьяна Шимит (Кызыл), Алевтина Оюн (Сүт-Хөл), Наталья Шумкова (Тайда) болгаш өскелер-даа. Өөредилгенин уламчылап, дээди өөредилгелеринче өөренип кирип турарлар база хей. Ол база библиотека салбырын ажалын түнелин көргүзүп турар.

Салбырын башкылары килерини экзаменеринин үндө-де анык кижилер килер үдө болуун мергештирин шим шилип алган бо

дөрүн хынал, ол дугайында боседала, чүте библиотекка болукай бергелерин тодаладып турар. Ынчангап шилип ап турар мергешилгени оларын со-нуургалы база кайи хире белеткелдин тодаладып ап турарлар.

Библиотека салбырында башкылар А. П. Түгөр, А. М. Сулейманов болгаш училешини хоочун башкызы А. А. Платончыча олар боттарынын кичээлдеринин шырнын доктаамал бедип чачкылар. Ылангы Ал-ла Анастольна Платончыча кичээлдерин башкылаашкынын чаа араларын ажаллап, ону библиотекка ажалы-биле холбаштырып, боседа, тайылбыр, делгелге

дөон мшкаш чүүлдерин эр-тирип турар. «Библиотекка дөорге эки номун агататору, оон идегелдик өнүтү, номчукчуну сумелекчи-ди» деп Лев Кассиль чу-гаалаан. Библиотеккалар-ны бо чугула аажы-танын-га бистин уруглар башкы-лары Г. И. Байкара, М. Л. Шрифолова олардан өөренип турарлар.

Библиотеканын күш-ажылы нарын болгаш харымсалгалы. Ол кижилер-биле харылажып билер боор ужурады. Ынчангап чу-гаа културалы, кескү агита-циянын болгаш пропаган-данын дериг-херекселери, тех-никтиг дериг-херекселер, күш-ажыл камгалалы дөон

мшкаш кичээлдер келир үн-ин библиотеккаларын бе-леткелериге уруг ролду ой-нап турар.

Бистин училешинин би-блиотекка салбыры ажа-буру сокум кемчелерин эр-тирип келген: аас журналдары, диспуттар, номчула конфе-ренциялары, ужуражыла-лар, конкурстар. Библио-тека салбырын башкылары боттарынын сургууларын-биле өөредилгени доозу-тарга-даа доктаамал хары-лажып турарлар. Оларын баштайгы күш-ажылы ба-зымдарын контролдоп, су-мелеп, дуалаар дорт хү-дээлгени дөорин башкылар эки билер.

А. ЧИХАЧЕВА,
училешини башкысы.

КОЖАЛАРЫНГА

ААЛДАП ЧОРААН

«Советская Хакасия» солу-нун шамналы дээш ырнын болгаш танцынын, бот-тывын-гы коллективтеринин номчу-руун эр-тирген. Профессорлар-дын область чөвүленин уругларнын «Радость» ан-самбле аңаа киришкен. Уруг-ларнын ээлгир чараш танц-ларын, ыр-шоорун абазыч-лар сонуургап көргөннөр.

Р. ДОЛЗАТМАН.

АМ-ДАА ӨӨРЕПТИШААН

Бажың-Алаак ортумак школазынын хоочун башкы-зы Идам Чинзейович Ооржак — ол коллективте хүлүткел-дик кижилерин бирөөн. Ол 1947 чылдан эгелеп башкылап келген болгаш хей-хей өө-редип, эки мезгилдерде кижизилдик келген. Школа ре-формазынын шийтилерин амьдалга боттадылар дөон башкы бөдүнү кич-ээлдерин шимарыне улук кичээлгени салып тур-ар. Күш-ажыл кичээлдерин-ден айыда школада ийи техниктиг чогалдыга бал-гумери ажаллап турар. Ы-да ийитизин-биле 66 өөреник-чи хаара туттуун. Эң эки ажалдыг өөреникчилер республика маргалаала-рынга доктаамал кыжып-тарлар. Уруглар балгумерге сонуургал-биле кичээлдеп, хоочунга ийи ажалдыг эр-тирип турарлар. Оларын аңаа сонуургалы кошкатпас дөон башкы кызымак ажалдап чоруур.

Хоочун башкы хей-ини ажалына база ийилейлгип чоруун көргүзүп келген. Ол

Идам Чинзейовичини кала-ын Олей Норбуева школа интернадын ажалынын. Олар беш уругту кижизил-дип, эстүрген. Олары ада-нези-ден үлгөер ап, күш-ажылга анык, кескү кижилер болган.

В. МОНГУШ.

Чөөн-Хемчик район.

КӨВУДЕТСЕ КАНДЫГЫЛ?

Аргалаашкыга болгаш алкогольмге удуур демисе-ди күштелдир дугайында СЭКП ТК-нын доктаалынын шийтилерин амьдалга боттадылар сургула-биле ажал бо хүнерде улам күштелдирген. Ажалын коллективтерге болгаш чурт-такчы чон ортузунга лек-ция, боседалар эр-тип, хо-чун уени шим ажаллап та-лазы-биле кижизилгелге ажалы калбарып, култур-лук кемчелер көвүдөн. Ы-чалза-даа чүте оон-биле кы-зыгарлаткылар болза, эң-инте чедип шыдаас бис.

Ынчангап ылангы чөр-чө-де библиотекка ажалдакчы-лары ол темага хамаарып-кан номчула конференция-ларын организастап, аңаа чоңуку идегелдик кириш-тирери чугула деп бодар мен. Ф. Угловтун «Чон ара-зында кижизил» деп номуна номчула конференциянын эр-тирери чөрле ажалыг. Ылангы аймак ескенин мезгилдер кижизилгелге-зинте бо номун салдары улук. Автор арга, таапкы-гы сундугар, төлөк чон а-жа-жанын, азырадыкчы хөонүг кижилерин ыла

чидин-биле сойгалап турар. Номда студент А. Генна-дийн эр-тирери оруун автор тодазы-биле бижөөн. Арга-лааш ол улук айымга та-варжыр. Бир эвес совет ам-чилер эвес болза оон ам-дырачче эгил келдирип каныда-даа барымдаа чок турган. Ол частырын эдил-буттарында чарыла-даа, аргалаашкы соктама өө-редилгени кагбайн, кызы-мак ажаллап, өөреним, ажи-төлдүг кижизил бөор. Бо номта номчула конфе-ренциянын эр-тирери турган амьдалга тааржып турар

ДУРЖУЛГА СОЛУШКАН

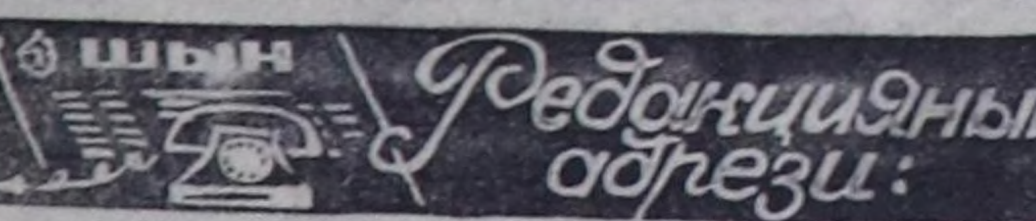
Чокта чаа Чөөн-Хемчик районун улус өөредилге кидинин методиктиг ра-йонун башкыны эр-тирери кижизилгенин физика болгаш астрономия башкыларын семинарлар организастап эр-тирген. Ол семинар 6 райондан 30 арга башкылар кирип, арга-дуржулгазын солушканар.

Семинарын баштайгы хү-нүде республиканын баш-кылар били бедип инсти-туттун кабинет эргелчкни А. И. Ростовцев. Амгы үе-

ни кичээлгени планлаш-кын болгаш оон чорулар» деп темага солу болгаш өө-редилгелер дөорин номчаа. Дараазында хүлө Чадан-нын № 2 ортумак школазы-нын физика башкызы В. Н. Лесовоитун болгаш № 1 школаын башкылары Ч. Ш. Ооржактын, Э. М. Тугустун ажалы кичээлдериге олу-рун, оларын сайгарыла-зын семинарын киришкчи-

Т. О. Салгач база физика кафедрасынын улук баш-кызы Ф. Ф. Демискин физика болгаш астрономия кичээлдериге өөреникчилер бижыг билин, шим өө-редилге-ини ажаллап угу-лакчылыктын бөорин дугайында ажиттыг лекция-ларын башкыларга номчаан-нар.

О. ШУЦЕН.

667600. Кызыл, Шетинки болгаш Крауценко кудумчуу, 2-23-54, харымсалгалы секретариаты 2-23-35, секретариатын 2-23-35, партийная амьдал болгаш үлүстүр кидинтерин 2-23-75, информация кидинин 2-20-60, култура кидинин 2-23-54; көдө ажал-агы кидинин солу келбей барганда 2-23-75 телефонче долгар.

башкы № 3, Телефоннары: редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларын 2-23-24, 2-23-35, партийная амьдал болгаш үлүстүр кидинтерин 2-23-75, информация кидинин 2-20-60, култура кидинин 2-23-54; көдө ажал-агы кидинин солу келбей барганда 2-23-75 телефонче долгар.

ӨӨРЕНИН

КУЗЭЭННЕРГЕ

Профиледадери область чөвүленин мурин болгаш таңдынын уругларын «Өөрүшкү» ансамбли нити мр коллективне, национал хөгжүм херекселерин ан-самблгелге (комуска, дтхага, чадалага, лимбиге, нотина-

га өөредип-биле) немелде хүлөп ажалынын чору-луп турар.

Кызыл хоорайнын шко-ларын 1-ден 9 класс че-дир өөреникчилер чапал тур бис. Бижилгени «Мон-гүл» аалчылар бажыкы-нын залына, понедельник, четвертге 10-дан 12, 15-тен 16 шактарга чедир, воскре-сенье 10-дан 12 шакка че-дир чорудуп турар.

ХАМААЛАРЫН

КНЭЭННИНГЕ

Тыва АССР-ин Арга-мш ажал-агы министрствозу Чаа чыл байыралин шимээр дөон шивин кижилерин туралы-биле кезерин хоорайн ажаллап турар. Болукуп туралы-биле шивин кескен, дүтүм үрөөрге ула камгалаалын хоолу-зун дугулар харымсалга оонар алаар.

Салгы организациалары Чаа чыл шивин чонга са-дып, сайгарып турар.

Солуй неседада 6 катап үнөр

Чамгы № 3194.

ТС-01194